

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ทฤษฎีการแยกอำนาจอธิปไตยแบ่งออกเป็นสามส่วน คือ อำนาจอธิปไตย อำนาจบริหาร และอำนาจตุลาการ เป็นทฤษฎีที่ได้รับการยอมรับไปใช้ในการจัดระบบการปกครองในนานาอารยประเทศ เนื่องจากเป็นทฤษฎีที่วางหลักในการรักษาสมดุลแห่งการใช้อำนาจของรัฐ เพื่อป้องกันมิให้องค์กรหนึ่งองค์กรใดมีอำนาจในทางการปกครองประเทศ รวมอยู่ที่องค์กรเดียวเป็นเด็ดขาดจนกระทั่งสามารถใช้อำนาจไปในทางที่กระทบกระเทือนต่อสิทธิเสรีภาพ และสร้างความเดือดร้อนแก่ประชาชนได้

การจัดระบบการแยกใช้อำนาจอธิปไตยตามทฤษฎีดังกล่าวนี้ อำนาจตุลาการเป็นอำนาจหนึ่งที่จะต้องให้องค์กรหนึ่งของรัฐ อันได้แก่ องค์กรตุลาการเป็นองค์กรที่ใช้อำนาจตุลาการอย่างอิสระ ส่วนรูปแบบการจัดองค์กรตุลาการจะแบ่งออกเป็นกี่ระบบ มีการแบ่งเขตอำนาจในการพิจารณาพิพากษาคดีอย่างไร ก็เป็นเรื่องที่จะต้องพิจารณากันในขั้นตอนต่อไปตามแนวคิดในการจัดระบบการใช้อำนาจตุลาการของแต่ละประเทศ ซึ่งในขั้นนี้ จะเป็นการพิจารณาที่การจัดระบบการปกครองรัฐ โดยนำหลักการแยกอำนาจอธิปไตยในส่วนของการใช้อำนาจตุลาการมาให้องค์กรตุลาการใช้ในการปฏิบัติหน้าที่พิจารณาพิพากษาคดี เพื่อเป็นการป้องกันการแทรกแซงจากองค์กรที่ใช้อำนาจบริหาร หรือองค์กรที่ใช้อำนาจนิติบัญญัติ ไม่ว่าจะเป็นการแทรกแซงในเรื่องของการจัดองค์กรการบริหารงานตุลาการ หรือการใช้อำนาจในการพิจารณาพิพากษาคดีก็ตาม ซึ่งจะเป็นการสร้างหลักประกันในการปฏิบัติภารกิจขององค์กรตุลาการว่า จะเป็นองค์กรที่สามารถปฏิบัติหน้าที่ในการอำนวยความยุติธรรมให้กับประชาชนได้อย่างแท้จริง

สำหรับในประเทศไทยสมัยก่อนมีการปฏิรูประบบกฎหมายและการศาลนั้น แนวคิดในการจัดองค์กรของอำนาจตุลาการให้เป็นไปตามทฤษฎีการแยกอำนาจอธิปไตย ยังไม่เคยปรากฏมา

ก่อนจนกระทั่งพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงริเริ่มนำหลักการแยกอำนาจอธิปไตยมาใช้ในการจัดองค์กรของอำนาจตุลาการไทย ภายหลังจากที่การดำเนินการเพื่อให้อำนาจตุลาการกลับมาเป็นของพระองค์ประสบผลสำเร็จจากการตราพระราชบัญญัติสำหรับตราศาลรับสั่ง และการจัดตั้งศาลรับสั่งในปี พ.ศ. 2417 แม้ว่าในสมัยนั้น อำนาจอธิปไตยยังเป็นของพระมหากษัตริย์ในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์อย่างเด็ดขาดก็ตาม แต่ในเรื่องของการจัดการใช้อำนาจอธิปไตยในส่วนของอำนาจตุลาการได้เริ่มต้นขึ้นแล้ว โดยพิจารณาได้จากการปฏิรูประบบการศาลไทย พุทธศักราช 2435 เพื่อให้ศาลไทยมีลักษณะการจัดโครงสร้างองค์กรการบริหารงานบุคลากร ตลอดจนการใช้อำนาจในการพิจารณาพิพากษาคดีเป็นไปอย่างสากล แม้ว่าในระยะแรกนี้ การจัดองค์กรของอำนาจตุลาการตามทฤษฎีการแยกอำนาจอธิปไตยจะยังไม่ปรากฏผลสมบูรณ์เต็มรูปแบบก็ตาม แต่ก็ถือเป็นการวางรากฐานการจัดองค์กรของอำนาจตุลาการไทยให้เป็นไปในทิศทางที่ถูกต้องสมควร มีความเหมาะสมกับภารกิจการอำนวยความยุติธรรมให้แก่ประชาชน และการจัดองค์กรของอำนาจตุลาการไทยก็ได้มีพัฒนาการต่อมาในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว และในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว จนกระทั่งปรากฏผลอย่างชัดเจน ดังจะพิจารณาได้จาก บทบัญญัติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช 2475 ที่การจัดระบบการใช้อำนาจในการปกครองประเทศ ในส่วนของอำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหารนั้น ได้รับการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก ในขณะที่ระบบอำนาจตุลาการนั้น แทนจะไม่ได้รับการแก้ไขเปลี่ยนแปลงแต่ประการใดเลย

จึงเห็นได้ว่า ในช่วงระยะเวลาตั้งแต่รัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจนถึงรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นช่วงระยะเวลาแห่งการเปลี่ยนแปลงครั้งยิ่งใหญ่ในการจัดองค์กรของอำนาจตุลาการไทย อันเป็นพัฒนาให้การจัดองค์กรของอำนาจตุลาการมีลักษณะที่เป็นไปตามทฤษฎีการแยกอำนาจอธิปไตยมากยิ่งขึ้น จนกระทั่งถึงขั้นที่อาจเรียกได้ว่าประสบผลสำเร็จในที่สุด อย่างไรก็ตาม การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับพัฒนาการแห่งการจัดองค์กรของอำนาจตุลาการไทยในช่วงระยะเวลาดังกล่าว ยังไม่ปรากฏว่า ได้มีการศึกษาค้นคว้าในแง่มุมของการนำทฤษฎีการแยกอำนาจอธิปไตย มาใช้กับการจัดองค์กรของอำนาจตุลาการไทยโดยตรง ซึ่งถ้าหากได้มีการศึกษาวิจัยถึงพัฒนาการแห่งการจัดองค์กรของอำนาจตุลาการไทยในช่วงระยะเวลาดังกล่าวอย่างจริงจังแล้ว จะทำให้เห็นถึงแนวคิดกระบวนการ ตลอดจนอุปสรรคในการจัดองค์กรของอำนาจตุลาการไทยตามทฤษฎีการแยกอำนาจอธิปไตยอย่างเป็นลำดับขั้นตอน อันจะเป็นการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยว

กับแนวคิดขั้นพื้นฐานของการจัดองค์กรของอำนาจตุลาการไทยได้อย่างแจ่มชัดยิ่งขึ้น

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง พัฒนาการแห่งการจัดองค์กรของอำนาจตุลาการไทย ตั้งแต่ พุทธศักราช 2417 ถึงพุทธศักราช 2475 นั้น มีวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้

- (1) เพื่อศึกษาถึงทฤษฎีการแยกอำนาจอธิปไตย
- (2) เพื่อศึกษาถึงกระบวนการในการนำทฤษฎีการแยกอำนาจอธิปไตยมาใช้ในการจัดองค์กรของอำนาจตุลาการไทย ให้มีพัฒนาการอย่างสากล
- (3) เพื่อนำผลการศึกษาไปใช้ประกอบการศึกษาประวัติศาสตร์กฎหมายและองค์กรของอำนาจตุลาการไทย และเพื่อนำผลการศึกษาไปใช้ประกอบการศึกษาถึงพื้นฐานความคิดเกี่ยวกับการจัดองค์กรของอำนาจตุลาการไทย ในช่วงหลังจากการนำหลักการแยกอำนาจอธิปไตยมาใช้ในการจัดองค์กรของอำนาจตุลาการแล้ว ว่ามีลักษณะเป็นประการใด

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาวิจัยในเรื่องนี้ จะมุ่งเน้นเฉพาะพัฒนาการในการจัดองค์กรของอำนาจตุลาการไทย โดยอาศัยทฤษฎีการแยกอำนาจอธิปไตย เพื่อเป็นการปรับปรุงองค์กรของอำนาจตุลาการไทยให้มีประสิทธิภาพและเป็นไปอย่างสากล ในระหว่างปีพุทธศักราช 2417 ถึงพุทธศักราช 2475 โดยจะพิจารณาถึงกระบวนการในการจัดองค์กรของอำนาจตุลาการ ทั้งในด้านของการจัดโครงสร้างขององค์กร การบริหารงานบุคลากร การใช้อำนาจตุลาการในการพิจารณาพิพากษาคดีตลอดจนผลแห่งการดำเนินกระบวนการดังกล่าว ที่มีต่อองค์กรของอำนาจตุลาการในทุก ๆ ด้าน ทั้งที่เป็นผลแห่งพัฒนาการโดยตรง และที่เป็นผลทางด้านพื้นฐานความคิดเกี่ยวกับระบบอำนาจตุลาการไทยการศึกษาวิจัยจะแบ่งออกเป็น 6 บท ดังนี้

บทที่ 1 บทนำ

บทที่ 2 การจัดองค์กรของอำนาจตุลาการตามทฤษฎีการแยกอำนาจอธิปไตย บทนี้จะกล่าวถึงความหมายของตุลาการและอำนาจตุลาการ อำนาจอธิปไตยและทฤษฎีการแยกอำนาจอธิปไตย โดยจะพิจารณาถึงความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจตุลาการ ในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของอำนาจอธิปไตยที่จำเป็นจะต้องแยกใช้โดยองค์กรหนึ่งแยกจากองค์กรอื่น ทั้งนี้เพื่อเป็นพื้นฐานในการวิเคราะห์ถึงองค์กรของอำนาจตุลาการไทยและพัฒนาการแห่งการจัดองค์กรของอำนาจตุลาการไทยในบทต่อ ๆ ไป

บทที่ 3 การจัดองค์กรของอำนาจตุลาการไทยในยุคก่อนการปฏิรูปการศาล พุทธศักราช 2435 บทนี้จะกล่าวถึงปัญหาเกี่ยวกับการจัดองค์กรของอำนาจตุลาการไทยในยุคก่อนการปฏิรูประบบการศาล พ.ศ. 2435 โดยจะพิจารณาจากปัจจัยหลักที่เกี่ยวข้องกับองค์กรของอำนาจตุลาการตั้งแต่ลักษณะการใช้พระราชอำนาจทางด้านตุลาการของพระมหากษัตริย์ ลักษณะการจัดโครงสร้างองค์กรตุลาการ ลักษณะการจัดบุคลากรฝ่ายตุลาการ และลักษณะของหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้อำนาจตุลาการ เพื่อแสดงให้เห็นถึงข้อบกพร่องในการจัดองค์กรของอำนาจตุลาการไทยในแง่มุมต่าง ๆ ที่จะได้รับการแก้ไขปรับปรุงโดยอาศัยการนำทฤษฎีการแยกอำนาจอธิปไตยมาใช้ในการจัดองค์กรของอำนาจตุลาการไทยต่อไป นับตั้งแต่การปฏิรูประบบการศาล พ.ศ. 2435

บทที่ 4 พัฒนาการแห่งการจัดองค์กรของอำนาจตุลาการไทย ตั้งแต่พุทธศักราช 2417 ถึงพุทธศักราช 2475 บทนี้จะกล่าวถึง การแก้ไขปัญหาในองค์กรของอำนาจตุลาการไทยในยุคก่อนการปฏิรูประบบการศาล พ.ศ. 2435 โดยจะเริ่มพิจารณาที่จุดกำเนิดแนวคิดในการพัฒนาการจัดองค์กรของอำนาจตุลาการไทย จากเหตุการณ์ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2417 เป็นประการแรก แล้วจึงจะพิจารณาถึงกระบวนการในการพัฒนาองค์กรของอำนาจตุลาการไทย ตามแนวทางแห่งทฤษฎีการแยกอำนาจอธิปไตยที่เริ่มต้นอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรม นับตั้งแต่การปฏิรูประบบการศาล พ.ศ. 2435 เป็นต้นมา จนกระทั่งถึงยุคการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475

บทที่ 5 ผลจากพัฒนาการแห่งการจัดองค์กรของอำนาจตุลาการไทย บทนี้จะเป็นการวิเคราะห์ผลจากพัฒนาการแห่งการจัดองค์กรของอำนาจตุลาการไทย ที่ได้ดำเนินการตลอดมา

นับตั้งแต่การปฏิรูประบบการศาล พ.ศ. 2435 จนกระทั่งถึงยุคการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 ว่า ทำให้องค์กรของอำนาจตุลาการไทยมีลักษณะเป็นประการใด สอดคล้องกับทฤษฎีการแยกอำนาจ อธิปไตยเพียงใด ผลแห่งพัฒนาการจะได้รับผลกระทบกระเทือนจากการเปลี่ยนแปลงการปกครองมาก น้อยเพียงใดและจะส่งผลถึงแนวคิดเกี่ยวกับองค์กรของอำนาจตุลาการไทยในประการใด

บทที่ 6 บทสรุปและข้อเสนอแนะ

1.4 สมมติฐานของการวิจัย

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงริเริ่มนำหลักการแยกอำนาจ อธิปไตยมาใช้ในการจัดองค์กรของอำนาจตุลาการไทย แต่การดำเนินการยังไม่บรรลุผลสำเร็จครบถ้วน ตามทฤษฎีการแยกอำนาจอธิปไตยเสียทีเดียว หากได้มีพัฒนาการแห่งการจัดองค์กรของอำนาจตุลาการ ไทย ให้เป็นไปตามทฤษฎีการแยกอำนาจอธิปไตยมากยิ่งขึ้น จนกระทั่งปรากฏผลที่ชัดเจนและได้รับการ รับรอง ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช 2475

1.5 วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษาวิจัยในเรื่องนี้ จะใช้วิธีการวิจัยเอกสารโดยวิเคราะห์ด้วยทฤษฎีหมายใน รัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวถึงรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว และเอกสารอื่นที่เกี่ยวข้องประกอบ ดังต่อไปนี้

- (1) ประกาศตั้งกระทรวงยุติธรรม รัตนโกสินทร์ศก 110
- (2) พระธรรมนูญศาลหัวเมือง รัตนโกสินทร์ศก 114
- (3) พระธรรมนูญศาลยุติธรรม รัตนโกสินทร์ศก 127
- (4) ประกาศจัดระเบียบราชการกระทรวงยุติธรรม รัตนโกสินทร์ศก 131
- (5) ประกาศจัดระเบียบราชการกระทรวงยุติธรรม พุทธศักราช 2471
- (6) พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการตุลาการ พุทธศักราช 2471
- (7) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช 2475

- (8) พระราชบัญญัติประกาศพระบรมราชโองการที่เกี่ยวข้อง
- (9) กฎเสนาบดีกระทรวงยุติธรรมที่เกี่ยวข้อง
- (10) เอกสารอื่น ๆ อันประกอบไปด้วยเอกสารจดหมายเหตุ หนังสือ บทความ และสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

เมื่อได้ศึกษาวิจัยตามวัตถุประสงค์และทดสอบความถูกต้องตามสมมติฐานแล้ว คาดว่าจะทำให้เห็นถึงพัฒนาการแห่งการจัดองค์กรของอำนาจตุลาการไทย ตามทฤษฎีการแยกอำนาจอริปไตย ในช่วงปีพุทธศักราช 2417 ถึงพุทธศักราช 2475 อย่างเป็นลำดับขั้นตอน ตามกระบวนการในพัฒนาที่ค่อยเป็นค่อยไปจนกระทั่งปรากฏผลอย่างสมบูรณ์ตามทฤษฎีการแยกอำนาจอริปไตย และได้รับการรับรองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยามในที่สุด ซึ่งจะเป็นการสร้างความรู้ในเชิงประวัติศาสตร์กฎหมาย และการจัดองค์กรของอำนาจตุลาการไทย การนำทฤษฎีการแยกอำนาจอริปไตยมาใช้ในประเทศไทยใน ส่วนของการจัดองค์กรของอำนาจตุลาการ ตลอดจนพื้นฐานความคิดเกี่ยวกับการจัดองค์กรของอำนาจตุลาการไทย ภายหลังจากการพัฒนาในช่วงระยะเวลาดังกล่าว ในแง่มุมที่ยังไม่เคยมีการศึกษาวิจัยไว้ โดยตรงมาก่อน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย